

”Ett djäkneliv i Dygdens skola”

Ett sångspel med sånger ur Piaae Cantiones 1582

PROLOG (Berättartext. Introduktion)

MUSIK: Schola morum floruit (*instrumental*)

SCEN 1: (Två blivande djäknar längs landsvägen)

-Du Pär, varför måste vi gå den här långa vägen in till staden? Jag hade hellre stannat hemma på gården och snarat hare nu när snön börjat falla.

-Jag antar att mor och far tycker att vi ligger dem till last, särskilt nu när vi börjat växa till oss lite och behöver mera fläsk och rovor för att inte gå hungriga.

-De tycker att jag skall bli präst, bara för att jag lärt mig läsa, jag har fått förståndet säger dom. Hindrik som är förstfödd kan inte ens alfabetet. Men så ska han också bli bonde; för att gå med ådern efter öken (oxarna) behövs knappt något förstånd alls. Bara en sju djävulsk envishet.

-Akta dig så du inte kallar hit den lede själv som du svärjer. Men du har så rätt. Dum som en bondlurk vill man inte vara. Jag undrar hur sträng den där skolmäster är; jag har hört säga att han utdelar hurringar i minut och parti.

-Jo du, Jöns kom hem med svansen mellan benen och randig rygg. Men så är han trögtänkt som en träbock också.

-Hah, lika huvudlös som Mattas hane. Som skulle sätta på själva frassen och tappa båd´ kammen sin och rövbusken me´!

-Ja helvetes alla djävlar! Ja nog såg han snopen ut!

-Nu svor du som satan igen. Du Pär, vi får lägga av med den fina vanan nu när vi ska träffa den där mäster. Annars går det för oss som för Jöns.

-Eller tuppfan! Ja jäklar!

SCEN 2: (Pojkhop på torget)

-Vad är ni för ena bonnarövar? Har ni varri´ i lag med lammungarna i fårakätten; som ni stinker?

-Ska vi driva lite med dom här smågossarna? Vad sägs om att bjuda dom på en rejäl omgång?

-Låt pallervantarna vara, ser du inte att den ena snart tar till lipen!

-En riktig lipsill!! Den här andra då? Ska det här föreställa en bock, har du sett fjunet han har under kroken?

-Tyst i klassen! Här är det jag som är mäster, åtminstone utanför klassrummet. Den som inte låter stackarna vara får en sittopp av mig. Hör ni små glin, ska vi se om vi kan få oss en liten ölsupa hos Halta-Hulda? Hon tycker om småpojkar hon.

MUSIK: O scholares, voce pares (*Djäknehopen sjunger*)

SCEN 3: (Scholares, präster och kyrkfolk i kyrkan)

-Di här kåporna kliar som tagel, banne mig är det inte tagel i dom!

-Vi får hålla god min och klå oss när inte mäster ser oss, Han har redan hunnit rappa den där tjocka pojken, han som har något fel på magan sin. Det är ett herrans fjärtande på han. Inte undra på att mäster surnar till. Nu gråter svin-Olle också, det här blir bara värre. Har du pluggat på texten? Det här latinet är som goddag yxskaft för mig. jag har ingen aning om vad jag sjunger om.

-Tyst, nu kommer mäster hitåt! Rör på läpparna bara, så det ser ut som som du sjunger.

Vad ska det här mumlandet föreställa! Tror ni morsgrisar att jag låter mig luras av sådana konst, va!! Om det inte var för att vi befinner oss i Guds hus skulle ni få med rottingen. En avbasning kan ni räkna med efter morgonbönen på måndag, och försök inte utebli, för då blir det bara etter värre och plågsammare när ni glopar så behagar dyka upp. Är det förstått!!

MUSIK: Ave Rex omnium (*Kyrkokören med djäknar sjunger*)

SCEN 4: (Abbedissan)

-Kära gossar, jag förstår att ni som nykomlingar här i vår stad kan känna er lite bedrövade. Hur gamla är ni gossar, knappast äldre än tolv, tretton somrar. Jag anar att mor där hemma har en tung höst när hon tänker på hur det går för er ungar här i lärdomens och dygdens stad. Ja, ni ska inte tro att jag inte vet att det finns ett och annat som barn ska besparas, men det är ändå här bland oss fromma och lärda som ni stackare kan bibringas lite hyfs. Vad har ni manne lärt er hittills? Mäster lär väl lyckas banka lite vett i era arma skallar ändå? Få se hur är det jag brukar sjunga för mina noviser? Jo så här!

MUSIK: O scholarer, flitigt lär (*Abbedissan sjunger*)

SCEN 5: (Pär och Knut möter tiggarpop)

MUSIK: Av döden märkt vårt väsen (på finska) (*Tiggarpopen sjunger*)

En folkpop av fattiga tiggare skanderar utanför kyrkan. Abbedissan skyndar sin väg utan att ta notis. Pär och Knut möter för första gången den djupa misär som råder bland fattiga i staden. De trevar i sina byxfickor efter något att ge dem att äta. Pär har en brödbit som han försöker dela i stycken.

-Hörde du vad dom sjöng? Jag tror dom sjöng på det finska tungomålet, alldeles obegripligt svårt språk. Finnarna är ett fattigt och härjat folk, man hör bara hur de svälter där uppe i skogarna.
'-Inte visst jag att dom sökt sig hit ner till svenskbygderna! Det lever nog på de allmosor de kan tiggas ihop. Stackars hjon! Dom var skitigare än självaste Drit-Britt där hemma i ytterbyn.
-Jag vet, hennes puckelrygg har aldrig sett en rotborste, hon lär aldrig ska ta av sig sina traspartor.
-Ändå var dom här värre, såg du den där koppärriga? Är det farsoter som härjat här bland folket tro?
-Nu får vi nog pallra oss hem och plugga på latinet om vi int ska bli randande enda ner till fotabjället! Raska på Knut! Se så!

SCEN 6: (Djäknarna i skolsalen före sångtimmen)

MUSIK. Ja allt kött är hö i tiden (*Djäknekören*)

Djäknarna förvanskar sången i frånvaro av sin skolmäster, de spelar upp en parodi på mästerns sätt att på sitt ilska sätt lära ut de fromma sångernas budskap. Innan de är färdiga avbryts de av att utkiken ropar att mäster är på väg. Alla tar prydligt plats i bänkarna och ser omedelbart ut som förklarade och efter upplysning och lärdomar törstande lärjungar.

Mäster tar plats i katedern, han placerar rottingen som han burit instucken under sin gördel framför sig och plockar sedan fram den lilla boken (PC) med sånger som är skolans enda sångbok. Inläring av dessa är ett ständigt nötande. Mäster skanderar före och djäknarna härmar. Någon gång tvingas en av mästerns hackkycklingar att mödosamt stava sig igenom texten ur mästerns bok. Så sker med nästa sång.

MUSIK: Homastatis deus (Hederns dygd) (*En djäkne sjunger solo*)

SCEN 7: (Mäster Lucidor håller musiktimme)

-Få se nu vad ni har lärt er sedan i höstas. Pär och Knut får visa om ni lyckats få in någon text i era tjocka bondskallar. Jag förstår inte varför allmogen ska envisas med att skicka på oss sina värsta slashasar till mig. Men dom kan förvisso betala, i smör och ost. Ja, vad gör man inte för att slippa svälta! (Suckar uppgivet) Se så, få det här överstökat så jag kan ta mig en bläcka hos Halta-Hulda. Eller föredrar ni riset med en gång, va!!?

MUSIK: Vanitatum vanitas (*Två djäknar, Pär och Knut, sjunger*)

Pojkarna sjunger utmärkt, mäster tappar hakan och vänder surt på klacken utan ett ord går därifrån. Sången fortsätter nu i uppsluppen fart och hela klassen deltar.

SCEN 8: (Mäster möter en före detta kollega, nu utblottad som tiggare utanför krogen)

-Man får vara elak som fan själv om man ska klara sig undan svälten. Den där stackaren drev dom satans gloparna från vettet. Hellre att jag hamnar i butkan för våldsamt uppförande än som tiggare! Fy satan!

MUSIK: Å, sinnets lumpenhet (*den utblottade läraren sjunger*)

SCEN 9: (en röst sjunger ur mörkret)

MUSIK: Uppå livets tävlingsfält (*En inbillad röst sjunger*)

-Nej, nu börjar jag plågas av onda aningar. Bäst och ta sig en stor sup. Är det syner jag ser eller hemsöker mig mina plågoandar även här på krogen?
Djäknar utspökade till prelater sjunger för sin berusade mäster.

MUSIK: Lögnen blomstar i prakt (*Djäknarna sjunger*)

SCEN: 10: (En främling)

En främling uttrycker sina känslor för sig själv medan kroggästerna knappt tar notis. Mäster har slocknat efter att ha dövat sin skräck och delirium med ännu mera öl.

MUSIK: Jag lever i främmande trakt (*främlingens sång*)

SCEN 11: (Döden med lie visar sig vid mästers bord)

MUSIK: Så sällsamt om du glädes (*Döden sjunger*)

SCEN 12: (Två äldre prästlärjungar hjälper sin försupne broder)

-Vi får ta och leda hem vår förtappade broder, här kan han inte förgås i syndens håla.
-Ja låt oss sjunga en uppbygglig sång för denna vår stackars broder i nöd.

MUSIK: Den som lärt sig lyda rätt (*prästlärningarna sjunger*)

SCEN 12:

Små djävlar kryper fram ur vråna och förföljer de tre ut ur krogen. De sjunger om dödens gryta och om det öde som mäster kommer att möta om han fortsätter sitt syndiga leverne.

MUSIK: Den dödens gryta sjuder än (*smådjävlar sjunger*)

SCEN 13:

Två systrar hejdar djävlarernas framfart, beramar sig över lastbarheten hos kyrkobröderna.

MUSIK: Det ondas välde tilltar här (*Två systrar sjunger*)

SCEN 14:

Glada djäkneröster hörs igen. Disiplerna ska gå sockengång. Det vankas godsaker om de sjunger vackert. De drar från dörr till dörr precis som vid julutsopningen idag.

MUSIK: In stadio laboris (*Djäknarna sjunger*)

SCEN 15: (En bakfull och ångerfull mäster sjunger för sina djäkna)

-Hör upp era plågoris. ta er i akt för livets frestelser, se hur illa det kan gå om ni inte beträder den smala vägen, den som jag nu ämnar hålla mig till....

MUSIK: Dygdespegelns bilder må (*Mäster Lucidor/"Lusen" sjunger*)

SCEN 16: (Berättaren, betraktaren)

Främlingen sjunger om den sensmoral som kommer av mästerns olyckliga exempel.

MUSIK: Mars går främst ibland planeter (*Främlingen/Berättaren sjunger*)

SCEN 17: (Rektorn håller sitt tal inför sockenvandringen)

-Innan ni mina lärjungar ger er ut på vandring vill jag sända med er några väl valda ord. Ta er i akt för de frestelser ni möter på er väg, kom ihåg att ni tjänar vår kyrka och att ni en dag kommer att uppträda som dygdeexempel för nya lärjungar som ni än gång ska möta. Tjåna Gud och människorna väl och ni ska få lycka med er på färden.

MUSIK: Scholarer, kom nu samman (*Rektorn sjunger*)

SCEN 18:

Djäknarna drar ut ur staden, lämnar fattighop, kleriker och nunnesystrar bakom sig och sjunger för fulla halsar ut sin frihetsglädje:

MUSIK: Scribere proposui (*Djäknarna sjunger*)

EPILOG: Berättaren

MUSIK: Schola morum floruit (*instrumental*)